HUSMANNSPLASSEN
Øvre Myra

Framhuset på husmannsplassen Øvre Myra ble antakelig bygget på 1770-tallet og har stått på samme plassen siden. Etter bybrannen i år 1900 bodde det hele 16 personer fordelt på tre familier i huset.

Livet på husmannsplassen var svært strevsomt.
Margrete Karoline og Peder Olaf Hansen Myra var den siste husmannsfamilien som bodde her. Margrete Karoline døde i 1938 og Peder Olaf døde i 1973.

Gamle Sandefjord Stiftet 1975
www.gamlesandefjord.no
Sandar Historielag
Sandefjord

Livet på husmannsplassen Øvre Myra

Husmannsfamilien på Øvre Myra disponerte jord, hele 16 mål. Familien kunne derfor ha husdyr. I 1875 var det en hest og to kuer og en gris. Det er rimelig å anta at de også hadde høner og sauer. I 1875 dyrket de bygg, havre og poteter. De måtte ha byggryn til den daglige grøten og havre – også til hesten. De hadde rabarbra, mest sannsynlig bærbusker og etter hvert også grønsaker. I år 1900 dyrket de hvete.

Husmannsfamiliene måtte arbeide hardt for å skaffe mat, brensel, vann og klær og sko til alle. Husmannen selv, kanskje også husmannskona, utførte pliktarbeid for presten i Sandar, regulert av en forpliktende avtale. I 1844 betalte husmannen på Myra 8 spesiedaler i leie og utførte to arbeidsdager i slåtten, to i skuronna og annet arbeid etter avtale med presten. Familien utførte alt arbeidet med jorda og dyra på plassen. Ved ble sagd og hogd, ofte bare tynne greiner og det dårligste brenne fikk de hente i prestens skog på Presthagen.

Både husmannen og husmannskona utførte forskjellig håndverk ved siden av de daglige gjøremålene. Husmennene lærte seg et håndverk, de snekret, reparerte sko, laget sko og kombinerte husmannsarbeidet med et annet yrke.

I kammerset på Øvre Myra står det en stor, grov og hjemmesnekret vev. Husmannskona klippet filler og vevde ryer, ofte til langt på natt.

På Øvre Myra var det etter forholdene et romslig framhus, med loft. Eldste delen ble bygget ca 1770 og var på 40 m². Mellom 1850 og 1880 ble det bygget på mot nord, med gang og kammers.

Vann hentet familien fra vannposten i Tidemandsgate. Det var langt å gå med tunge bøtter i kroker på børtreet/åket. Kjøkkenet hadde fra begynnelsen en grue der maten ble laget. Seinere, kanskje rundt 1880, ble det trolig kjøpt en støpejernskomfyr som moderniserte og lettet matlagingen.

Etter bybrannen i 1900 bodde det 16 personer på Myra. I tillegg til de to familiene som allerede bodde der, tok de imot en familie som var blitt husløse etter brannen.

Hvordan var det å være barn på Øvre Myra?
Fra 1887 gikk de på den nybygde Byskolen. Der ble den første husstellundervisningen i folkeskolen i Norge startet i desember 1890. Den første tiden ble maten som de laget, servert til de fattigste barna. Barna fra Myra var neppe i den kategorien.

Husmenn på plassen Øvre Myra under Sandar prestegård

Den første husmannen på Øvre Myra het Jan Jensen (1735-1788). Han giftet seg i 1757 med Else Toresdatter (1731-1802). De var husmannsfolk på Kjelberg, men flyttet til Øvre Myra på 1770-tallet. Jan Jensen døde i 1788. Else ble enke og giftet seg på nytt i 1790 med enkemann og los på Natholmen, Rasmus Hansen (1732-1802), født på Sandnes i Tjølling. Fra han nedstammer den kjente rederfamilien Christensen.

Kari Rasmusdatter, en av Rasmus Hansens fire døtre fra første ekteskap, giftet seg i 1795 med sin stebror Henrik Jansen. Kari og Henrik ble neste generasjons husmannsfolk på Øvre Myra, men Henrik døde allerede i 1801. Kari Rasmusdatter giftet seg for andre gang i 1804 med Hans Olsen (1762-1827). Det ble deres sønn, Ole Christian Hansen, som ble den neste husmann på Øvre Myra. Ole Christian var også skomaker. Han giftet seg med Marte Andersdatter Moe. I 1865 bodde også sjømannen Hans Pedersen Moe på Øvre Myra. Søt musikk oppsto mellom han og datter på plassen, Johanne Olsdatter. De giftet seg i 1870, og fikk fire døtre og en sønn, Peder Olaf Hansen.

Peder Olaf Hansen Myra (1883-1973) ble vedhandler og vognmann, og den siste husmannen på Øvre Myra. Han giftet seg med Margrete Karoline Edvardsdatter Eliassen, f. Fevang. De hadde ingen barn selv, men adopterte Hans Edvardt Pedersen.

I 1989 kjøpte Foreningen Gamle Sandefjord og Sandar Historielag eiendommen.

Husmannsvesenet i Norge

Husmennene var den største gruppen eiendomsløse i bondesamfunnet. Husmannsvesenet var i sterk vekst fram til midten på 1800-tallet. Det var to hovedårsaker til fremveksten av husmannsvesenet: Befolkningsveksten og fordi odels- og åsetesretten ga eldste sønn rett til å arve gården udelt.

Betegnelsen husmann betydde en person som leide et ikke særskilt matrikulert jordstykke av en gårdbruker. Plassene var små og lå ofte på den dårligste jorda på gården.

Husmannsvesenet med tilhørende husmenn utgjorde en egen samfunnsklasse som har sin opprinnelse fra 1600-tallet. Mange husmenn var til å begynne med gårdbrukersønner, men husmannsklassen rekrutterte seg selv etter hvert. Husmennene hadde ikke anledning til å ha leieboere. De som tilhørte husmannsvesenet var i mange år nærmest en rettsløs gruppe av befolkningen, men dette endret seg smått om senn. På midten av 1800-tallet tok husmannsfolket og løsarbeiderne til å organisere seg i den såkalte Thrane-bevegelsen under ledelse av Marchus Thrane. Sentrale krav var skriftlig kontrakt, livstidsfeste og fri for arbeidsplikt minst en dag i uka og at husmannskona skulle være fri for arbeidsplikt. I 1960 fantes kun fire husmenn igjen i Norge.

Informasjon om Foreningen Gamle Sandefjord

Foreningen Gamle Sandefjord ble stiftet i 1975 og har som formål å arbeide for at verdifulle bygninger og bygningsmiljøer i Sandefjord blir tatt godt vare på.

Kunnskap om Sandefjord og innsikt i byens arkitektoniske utvikling står sentralt i foreningens arbeid når byvandringer og foredrag om aktuelle tema står på programmet. Foreningens medlemmer arbeider med å gjøre seg kjent med arkitektur og byggetradisjoner. Hvert år deler foreningen ut en bevaringspris til huseiere som har utmerket seg ved å ta vare på og vedlikeholde hus av arkitektonisk verdi. Foreningen er høringsinstans for byggesaker som skal behandles i bygningsrådet, og tidvis arrangeres åpne medlemsmøter hvor aktuelle byggeprosjekter tas opp. Gjennom dette får medlemmene innsikt i byggeprosjekter i kommunen. Alle er velkomne på våre arrangementer. Er du interessert i å bli medlem, ta kontakt!

Her finner du kontaktpersoner:
Nettside: www.gamlesandefjord.no
Facebook: Foreningen-Gamle-Sandefjord
Adresse: Husmannsplassen Øvre Myra, Schanches gate 24, 3211 Sandefjord

Informasjon om Sandar Historielag

Sandar Historielag ble stiftet i 1966 og har som formål å verne om kulturminner og styrke den historiske interessen i kommunen.

Dette gjøres ved bl.a. å utgi to kulturminner hvert år, arrangere tematurer / vandringer, kulturminnetreff, medlemsmøter, foredrag om aktuelle temaer, «Jul på Myra» i Den Kulturelle skolesekken og å tenne julegrana på tunet. Vi er også representert på «Speil» hvert år i februar.

Historielagets viktigste informasjon om byens historie skrives i våre kulturminner. Vi har på lager over 210 forskjellige utgivelser, utgitt fra 1980. Kulturminnene er vår skatt til medlemmene. De gis ut to ganger i året – vår og høst. Kulturminnene kan også kjøpes enkeltvis eller komplett, samlet i permer. Pris etter nærmere avtale.

Foreningen eier også Gamlestua på Tørrestad.

Nettside: www.sandarhistorielag.no
E-post: post@sandarhistorielag.no
Facebook: Sandar Historielag
Postadr.: Sandar Historielag, postboks 109, 3201 Sandefjord
Besøksadr.: Husmannsplassen Øvre Myra, Schanches gate 24, 3211 Sandefjord

Fra Husmannsplass til Festplass...

Utleie av Øvre Myra som selskapslokale.

SELSKAPSLOKALE HAR: Bestikk og service til 60 personer. Kjøkken, liten scene, piano og WiFi.

Husmannsplassen Øvre Myra i Nybyen har adresse Schanchesgate 24, 3211 Sandefjord og eies av Foreningen Gamle Sandefjord og Sandar Historielag.

FOR LEIE AV SELSKAPSLOKALER (weekend eller midtuke):
Ta kontakt med Kurbadet på epost kurbadet@online.no eller på tlf. 334 65 857.